

МАКТАБГАЧА YOSHDAGI BOLALAR IJTIMOIYLASHUVINING XUSUSIYATLARI

Parizod Sultonova Ilhom qizi

Qashqadaryo viloyati Kitob tumani 2-DMTT uslubchisi

Bolarning ijtimoiy moslashuvi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiylashuvning ko'p qirrali jarayoni, ularning umumiy rivojlanishidagi muhim roli, jarayonning asosiy xususiyatlari orasida o'zaro munosabatlarni o'rnatish va ijtimoiy dinamikani tushunish, tengdoshlarning o'zaro ta'siri, aloqa ko'nikmalarini oshirish, hissiy intellektni rivojlantirish to'g'risida to'liq bayon qilingan.*

Kalit so'zlar: *sotsializatsiya, maktabgacha yoshdagi bolalar, muloqot qobiliyatlari, guruh dinamikasi, shaxsni shakllantirish, ijtimoiylashuv.*

Kirish:

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiylashuv ko'p qirrali jarayon bo'lib, ularning umumiy rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu sotsializatsiyaning asosiy xususiyatlaridan biri tengdoshlarning o'zaro ta'siri bo'lib, u munosabatlarni o'rnatish va ijtimoiy dinamikani tushunish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda do'stlik rishtalari shakllana boshlaydi, hamkorlikda o'yin o'ynaydi va almashish va navbatchilik qilish kabi muhim ko'nikmalarni o'rganadi. Bu o'zaro ta'sirlar faqat o'yin haqida emas, ular bolalar uchun ijtimoiy me'yorlar va umidlarni boshqarish uchun boy imkoniyatlardir. Ular o'z tengdoshlari bilan muloqotda bo'lganda, ular muzokaralar va nizolarni hal qilishni talab qiladigan turli xil ijtimoiy vaziyatlarga duch kelishadi va shu bilan kelishmovchiliklarni boshqarish va turli nuqtai nazarlarni tushunish qobiliyatini oshiradilar.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

Maktabgacha yoshdagi ijtimoiylashuvning yana bir muhim tarkibiy qismi bu muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishdir. Bolalar o‘z tengdoshlari va g‘amxo‘rlari bilan muloqotda bo‘lganda, ular og‘zaki va og‘zaki bo‘lmagan muloqot qobiliyatlarini oshiradilar. Bu o‘z fikrlari va his-tuyg‘ularini ifodalashni, savollar berishni va boshqalarning his-tuyg‘ularini izohlashni o‘z ichiga oladi. Samarali muloqot munosabatlarni o‘rnatish va guruhga tegishlilik tuyg‘usini rivojlantirish uchun juda muhimdir. Bundan tashqari, bu o‘zaro ta’sirlar hissiy intellektning rivojlanishiga yordam beradi, chunki bolalar o‘zlarining va boshqalarning his-tuyg‘ularini tan olishni o‘rganadilar. O‘yin va suhbat orqali ular kelajakda sog‘lom munosabatlarni shakllantirish uchun zarur bo‘lgan empatiya va hissiy tartibga solish kabi tushunchalarni tushuna boshlaydilar.

Maktabgacha yoshdagi ijtimoiylashuvning yana bir muhim xususiyati rolli o‘yinlar o‘ynash. Xayoliy o‘yin bilan shug‘ullanish bolalarga turli rollar va ssenariylar bilan tajriba o‘tkazish imkonini beradi, ijodkorlikni rivojlantiradi va bir vaqtning o‘zida ijtimoiy rollar va mas’uliyatlar haqida tushuncha beradi. Ushbu turdagi o‘yin ko‘pincha real vaziyatlarni aks ettiradi, bu bolalarga xavfsiz muhitda muammoni hal qilish va qaror qabul qilish ko‘nikmalarini mashq qilish imkonini beradi. Ular ushbu xayoliy kontekstlarni kezishda, shuningdek, ijtimoiy normalar va umidlar haqida bilib, ijtimoiy dunyo haqidagi tushunchalarini yanada boyitadi. Ushbu tadqiqot o‘ziga xoslik tuyg‘usini rivojlantirish uchun juda muhimdir, chunki bolalar o‘zlarining individualligini tasdiqlay boshlaydilar, shu bilan birga hamkorlik va jamoaviy ishning muhimligini tan oladilar.

Natijalar:

Guruh dinamikasi maktabgacha yoshdagi ijtimoiylashuvda ham muhim rol o‘ynaydi. Bolalar guruhlardagi o‘zaro munosabatlari orqali yetakchilik va ergashish

haqida bilib oladilar. Ular birgalikdagi sa'y-harakatlar umumiy maqsadlarga qanday olib kelishi mumkinligi haqida tushunchaga ega bo'lib, hamkorlik va hamkorlikning muhimligini his qilishadi. Guruh o'yinlarining dinamikasi bolalarga inklyuzivlikning ahamiyati, boshqalarning fikrini hurmat qilish va turli nuqtai nazarlarning ahamiyati haqida o'rgatadi. Turli xil kelib chiqishi va amaliyotlari bilan tanishish madaniy ongni rivojlantiradi, bolalarga farqlarni qadrlashiga va bugungi turli jamiyatda muhim bo'lgan inklyuziv fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, maktabgacha ijtimoiylashuv bolalarni chegaralar va qoidalar tushunchasi bilan tanishtiradi. Tengdoshlari va kattalar bilan o'zaro munosabatlari orqali ular ijtimoiy qoidalarni va o'z harakatlarining oqibatlarini tushuna boshlaydilar. Bu tushuncha o'z-o'zini tartibga solish va mas'uliyatli xatti-harakatlarni rivojlantirish uchun asosdir. Bolalar ma'lum xatti-harakatlarning maqbulligini, boshqalari esa salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkinligini bilib oladilar, bu esa javobgarlik hissini uyg'otadi. Bundan tashqari, xatti-harakatni modellashtirish bu jarayonda hal qiluvchi rol o'ynaydi; bolalar ko'pincha kattalar va tengdoshlarning xatti-harakatlariga taqlid qiladilar, kuzatish orqali ijtimoiy belgilar va tegishli xatti-harakatlarni o'rganadilar. Bu taqlid kuchli mexanizm bo'lib, uning yordamida bolalar ijtimoiy normalarni o'z ichiga oladi.

Muhokama:

Nihoyat, mustaqillik va o'zini o'zi anglash o'rtasidagi o'zaro ta'sir maktabgacha yoshdagi ijtimoiylashuvning muhim natijasidir. Bolalar boshqalar bilan muloqot qilganda, ular nafaqat o'zlarining individualligini isbotlashni o'rganadilar, balki kengroq ijtimoiy kontekstdagi rolini ham tushunadilar. Bu ikkilik shaxsni ifodalashga imkon berib, tegishlilik tuyg'usini kuchaytiradi. Ushbu shakllanish yillarida to'plangan tajribalar kelajakdagi munosabatlar va jamiyat ishtirokidagi murakkabliklarni

yengishga tayyor bo'lgan ijtimoiy jihatdan barkamol shaxslarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa:

Xulosa qilib aytish mumkinki, maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiylashuvi turli xil o'zaro bog'liq xususiyatlarni o'z ichiga oladi, ular birgalikda ularning ijtimoiy qobiliyatli shaxslar sifatida rivojlanishiga yordam beradi. Tengdoshlar bilan muloqot qilish, muloqot qilish qobiliyatini oshirish, rol o'ynash, guruh dinamikasi, chegaralarni tushunish, xatti-harakatlarni modellashtirish va mustaqillik va o'zini o'zi anglash o'rtasidagi muvozanat orqali bolalar o'zlarining ijtimoiy dunyolarida harakat qilish uchun muhim vositalarga ega bo'lishadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. D.Q. Asqarova "Bolalalarni maktab ta'limiga tayyorlash metodikasi" o'quv qo'llanma Toshkent-2020.
2. Axmedova M. Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zlashtirish darajasini aniqlash va tahlil qilish. Bola shaxsini rivojlantirishning dolzarb muammolari mavzusidagi II xalqaro anjuman. – T.: 2009.
3. Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyasidan foydalanish uslubiyoti. Qarshi: Nasaf, 2011.
4. Lola Utasheva Shoturaevna. Social and pedagogical activities in preschool educational institutions. JournalNX - A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal, 2021.